

Устойчиви органични замърсители (УОЗ)

Изброените по-долу 12 УОЗ представляват първоначалния списък от Стокхолмската конвенция за устойчиви органични замърсители, подписана през 2001 г. от над 150 страни с цел защита на човешкото здраве и околната среда от УОЗ. Конвенцията е в сила от 2004 г. и е ратифицирана от България и Европейския съюз. Към този списък могат да бъдат добавени нови вещества.

Химическо вещество	Описание
Приложение А: Ликвидация	
Алдрин (Алдрек, Алдрекс, Дринокс, Октален, Сеедрин)	Инсектицид, използван за борба с вредители при отглеждане на царевица, в памукопроизводството и др., както и при борбата с термити.
Хлордан	Инсектицид, използван при отглеждането на царевица, citrusови плодове и в градинарството – за борба с вредители.
Диелдрин (Алвит, Окталокс, Дринокс, Кинтокс)	Инсектицид, използван за борба с насекомите, живеещи в почвата, за обработка на посадъчния материал, за борба с преносителите на болести (малария), в овцевъдството, за борба с молци и при обработка на дървесина.
Ендрин	Инсектицид, използван в селското стопанство и за борба с гризачите.
Хептахлор	Инсектицид, използван за борба с вредителите в селското стопанство и за борба с насекоми в жилищни помещения.
Хексахлорбензол	Фунгицид, употребяван за обработка на посадъчния материал и дървесина.
Мирекс	Инсектицид, употребяван за борба с термити или като добавка към противопожарни средства.
Токсафен	Инсектицид, употребяван за борба с вредителите в селското стопанство (памукопроизводство, отглеждането на банани и ананаси и др.)
Полихлорирани бифенили	Група промишлени вещества, които се използват в противопожарното или хладилното оборудване, трансформаторите, кондензаторите и други електрически прибори.
Приложение В: Ограничение	
ДДТ	Инсектицид, употребяван при борба с вредителите в селското стопанство и преносителите на болести (малария, тиф)
Приложение С: Непреднамерено производство	
Диоксини и фурани (полихлорирани дибензодиоксини и дибензофурани)	Диоксините и фураните са крайно отровни вещества и възникват при непълно изгаряне или термични процеси в присъствието на органични материали и хлор, например, при промишлено или битово изгаряне на отпадъци, при производството на PET, в крематориуми или при обработка на кабели.
Хексахлорбензол Полихлорирани бифенили	Подобно на диоксините и фураните

Какво представляват УОЗ?

УОЗ са група **отровни и много устойчиви** органични вещества. Към тях спадат някои пестициди и промишлени химични вещества, а също и изключително опасните диоксини и фурани, които са странични продукти на процесите на горенето или на промишлени производства с използване на хлор.

Поради изключително бавното си разграждане УОЗ се натрупват в околната среда и се пренасят на големи разстояния от въздушните и водни течения, както и от подвижни организми. Повторното изпарение и кондензацията на УОЗ води до отделянето им в околната среда в по-топлите райони на планетата, след което те се пренасят към по-хладните зони около полюсите. По този начин УОЗ попадат в много отдалечени региони, като пътуват например от тропиците до Северно море и Северния полюс. УОЗ представляват **глобална заплаха** за околната среда.

УОЗ могат да се натрупват в големи концентрации в живите организми и хранителните продукти, особено в рибата. УОЗ не са разтворими във вода, а в мазнини, затова натрупването им е най-ясно изразено в мастната тъкан на бозайниците. ДДТ, диоксините и хексахлорбензолът проникват в човешкия организъм предимно чрез хранителната верига (мляко, риба, месо и др.). Те могат да се съдържат и в майчиното мляко.

Въздействие на УОЗ

Макар да са силно токсични, УОЗ не причиняват незабавна смърт. Поради химическата си устойчивост те остават в околната среда дълго време. Натрупването на някои от тях в мастните тъкани на живите организми нерядко е причина за появата на злокачествени образувания. УОЗ предизвикват дефекти в ендокринната, имунната и нервната система. Те заплашват репродуктивната способност на животни и хора, например оказват негативен ефект върху мъжката потентност.

Намаляване и предотвратяване на изпускането на УОЗ

УОЗ са заплаха за екологичното здраве на планетата и за здравето на човека. Управлението им предвижда:

- намаляване или предотвратяване на преднамереното производство и употреба
- намаляване или отстраняване на изпускания на УОЗ от непреднамерено производство

УОЗ пестицидите трябва да бъдат забранени в целия свят и да бъдат заместени от други начини за борба с вредителите. Запасите от стари и излезли от употреба пестициди може да бъдат ликвидирани без да се произвеждат нови УОЗ.

При изгарянето на УОЗ в инсинератори се отделят диоксини. Съществуват и други алтернативни технологии, които могат да бъдат използвани.

Трябва да се избягва горенето на отпадъци в бита и селското стопанство. Разделното събиране на отпадъци и оползотворяването на PVC-опаковките води до намаляване на изпускането на УОЗ.

Хората трябва да спрат да произвеждат опасните химични вещества, за да се превърне Земята отново в по-сигурно място за живот.

Национална кампания „УОЗ – непознатата заплаха“

Финансирана от ПМП на ГЕФ за България

Съвместна инициатива на

Сайт на кампанията
www.bluelink.net/pops